

Yeniden 10 milyon liralık madenî ufaklık para darbı hakkında kanun lâyihası ve Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/323)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-209 6/1812

28 . V . 1944

Büyük İlet Meclisi Yüksek Reisliğine

Yeniden 10 milyon liralık madenî ufaklık para darbı hakkında Maliye Vekilligince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinece 26 . VI . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başvekil
Ş. Saracoğlu

Yeniden basılacak 10 milyon liralık madenî ufaklık para hakkındaki kanunun esbabı mucibe lâyihası

2257, 2461 ve 3103 sayılı kanunlarla alınan salâhiyete müsteniden 25 milyon liralık gümüş ve 6 milyon 800 bin liralık nikel ve bronz para darp ve tedavüle sevkolunmuştu. Bunlardan on paralıklara tahsis edilmiş olan 400 bin liradan 200 bin lirası evvelce piyasa ihtiyaema kâfi geldiğinden bakiye 200 bin liralık kısım henüz darp olunmamıştır.

Bu paraların darp edildikleri tarihlerde ihtiva ettikleri madenin piyasa kıymeti ile itibari kıymetleri arasındaki fark bunların eritilerek sanayide kullanılmama imkân vermiyordu.

Halbuki İkinci cihan harbinin maden fiyatları üzerinde İera ettiği tesir ile maden stoklarının azalması ve her türlü ithal zorlukları maden fiyatlarının anormal şekilde yükselmesine sebebiyet verdiği için madenî meskûkâtımızın bir kısmının maden kıymetleriyle itibari kıymetleri arasındaki fark yavaş yavaş azalmış ve hattâ bazılarında maden kıymetleri itibari kıymetlerin fevkine bile çıkmıştır. Bunun neticesi olarak gümüş paralarımızın mühim bir kısmı ile nikel bir kuruluşlar ve bronz on paralıklar yavaş yavaş tedavülden çekilerek smai işlerde kullanılmaya başlanmıştır.

Tedavüldeki madenî meskûkâtımızın bu suretle azalması ve buna inzimam eden bazı sebepler tesiri ile son zamanlarda piyasada ufak para darlığı hiss olunmaya başlamıştır.

Bu darlığın bir kısmı gümüş 50 kuruluşların tedavülden çekilmesinden mütevellit bulunduğu cihetle buna çare olmak üzere evvelce Merkez Bankası tarafından hazırlanmış bulunan 50 kuruluş banknotları, piyasada mevcut diğer kupürlerle tel dil suretiyle, tedavüle çıkarılmış ve bu tedbir müspet netice vermiştir.

Küçük kıymetteki paralarda görülen darlığın İzalesi için alınacak tedbirin de tedavülden çekilen veya çekilmek istidadını gösteren ufaklık paralarımızın yerine madenî kıymetleri, bu günkü fiyatlara göre, itibari kıymetlerini geçemeyecek evsafta yeni ufak para darbı olduğu düşünülerek İlişik kanun projesi hazırlanmıştır.

Bu projeye göre yeniden basılacak ufaklıkların:

1. Darphanede mevcut nikel ve bronz madenlerininin halitasından 25 kuruluşluk;

2. Karabük mamulâtı demir levhalardan beş kuruşluk, yüz paralık, bir kuruşluk ve on paralık, Olarak darbu düşünölmektedir.

Maden mevcudu ile diğer teknik şartlar nazarı dikkate alınarak 25 kuruşlukların gümüş 25 kuruşluklar; demir beş kuruşlukların nikel 5 kuruşluklar; yüz paralıkların eski büyüklüklerinde basılması düşünölmektedir.

Bu paraların buhranı önlemek üzere süratle piyasaya çıkarılabilmeleri için halitalarının imti-zaema göre ayar, sıklet ve toleranslarının tâyini keyfiyetinin Maliye Vekâletine bırakılması zaruri görölmektedir. Esasen ufaklık buhranını izaleye mâruf bulunan bu yeni darbiyat muvakkat mahiyette olacak ve fevkalâde haller geçtikten sonra bu paralar tedavülden kaldırılarak evvelce tesbit edilmiş olan normal ufaklık sistemine avdet olunacaktır.

Maliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye Encümeni
Esas No. 1/323
Karar No. 44

30 . VI . 1944

Yüksek Reisliğe

Yeniden 10 milyon liralık madeni ufaklık para darbu hakkında Maliye Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 26 . VI . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve Başvekâletin 28 . VI . 1944 tarih ve 6/1812 sayılı tezkereleriyle Yüksek Meclise sunulup Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihasıyla esbabı mucibe mazbatası Maliye Vekâleti mümessillerinin huzuriyle tetkik ve müzakere olunarak aynen tasvip edilmiştir.

Havalesi mucibince Bütçe Encümenine tevdi edilmek üzere yüksek Reisliğe sunulur.

Maliye En. Reisi	M. M.	Kâtip
İstanbul	Aydın	Ankara
A. Bayındır	A. Menderes	M. Aksoley
Afyon K.	Afyon K.	Antalya
İ. H. Baltacıoğlu		Dr. G. Kahraman
Burdur	Kastamonu	Tekirdađ
Ş. Engineri	H. Çelen	E. Ataç

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Mazbata No. 105
Esas No. 1/323

4. VII. 1944

Yüksek Reisliğe

Yeniden on milyon liralık madenî ufaklık para basılması hakkında Maliye Vekilliğince hazırlanan ve Başvekâletin 28 . VI . 1944 tarih ve 6/1812 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Maliye Encümeni mazbatasıyla birlikte Encümenimize tevdi buyurulmakla Maliye Vekilliğinin salâhiyetli memurları hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Harp sebebiyle memleketimize muhtelif madenlerin ithali güçleşmiş ve fiyatları yükselerek ufaklık paraların da maden değerleri, itibarî kıymetlerinin üstüne çıkmıştır. Gümüş ve bronz paraların piyasadan çekilmesi bundan doğmuştur. Bozuk para darlığını önlemek için maden kıymetleri daha düşük olan halitalardan ve demirden 10 milyon liralık ufak para basılması Encümenimizce de yerinde görülmüş

ve yazılış itibariyle bazı değişiklikler yapılarak lâyihamın 1, 2 ve 5 nci maddeleri yeniden yazılmıştır.

Umumî Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	M. M.	Kâtip
Çorum	Tokad	İstanbul
<i>İ. Eker</i>	<i>H. N. Keşmir</i>	<i>F. Öymen</i>
Antalya	Aydın	Balıkesir
<i>N. E. Sumer</i>	<i>Gl. R. Alpman</i>	<i>S. Örgüvren</i>
Diyarbakır	Edirne	Eskişehir
<i>Ş. Uluğ</i>	<i>M. N. Gündüzalp</i>	<i>Y. Abadan</i>
Giresun	İstanbul	İstanbul
<i>A. Sayar</i>	<i>H. Kortel</i>	<i>H. Ülkmen</i>
Kütahya	Manisa	Rize
<i>H. Pekcan</i>	<i>F. Kurdoğlu</i>	<i>T. B. Balta</i>
Samsun	Tokad	Zonguldak
<i>M. A. Yörüker</i>	<i>A. R. Sevengil</i>	<i>H. A. Kuyucak</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Yeniden 10 milyon liralık madenî ufaklık para darbı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — İşbu kanunun neşri tarihinden itibaren on milyon liraya kadar yeniden madenî ufaklık para darbı için Maliye Vekâletine salâhiyet verilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun hükümlerine tevfi kan basılacak ufaklıkların yedi milyon liralığını nikel ve bronz halitasından 25 kuruşluk; üç milyon liralığını demirden beş kuruşluk, 100 paralık bir kuruşluk ve 10 paralık olarak darba ve bu paraların ayar, sıklet ve toleransları nı tesbit ve tebdile Maliye Vekili mezundur.

MADDE 3. — Bu yeni paralardan 25 kuruşluklar için kabul haddi 10 lira; 5 kuruşluklar için beş lira, 100 para ve bir kuruşluklar için bir lira; on paralıklar için 25 kuruştur. Ancak malsandıklarıyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası merkez ve şubelerine tediye makamında getirilecek bu paraların miktarı ne olursa olsun kabul edilir.

MADDE 4. — 2257 numaralı kanunun 6, 9 ve 10 neu ve muaddel 11 ve 12 nei maddeleri ile 2461 numaralı kanunun 6 nei maddesi hükümleri bu paralar hakkında da tatbik olunur.

MADDE 5. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 6. — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Adliye Vekilleri memurdur.

26 . VI . 1944

Bş V. ve Ha .V. V.	Ad. V.	M. M V.
Ş. Saracoğlu	A. R. Türel	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
		F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
	Sırrı Day	Fuad Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Suad H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.		Ti. V.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Yeniden 10 milyon liralık madenî ufaklık para basılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — On milyon liraya kadar yeniden madenî ufaklık para basmak için Maliye Vekâletine salâhiyet verilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun hükümlerine tevfi kan basılacak ufaklıkların yedi milyon liralığını nikel ve bronz halitasından 25 kuruşluk; üç milyon liralığını demirden 5 kuruşluk, 100 paralık, 1 kuruşluk ve 10 paralık olarak basmağa ve bu paraların ayar, sıklet ve toleranslarını tesbit ve tebdile Maliye Vekili mezundur.

MADDE 3. — Hükümet teklifinin 3 neu maddesi aynen.

MADDE 4. — Hükümet teklifinin 4 neu maddesi aynen.

MADDE 5. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 6. — Hükümet teklifinin 6 nei maddesi aynen.